

ALGUNS REFERENTS EN CRÍTICA ECOLÒGICA

Una llista parcial i subjectiva de crítics socials a partir de criteris ambientalistes

1.- Partidaris del decreixement:

Argumentació bàsica: incompatibilitat entre creixement capitalista i ambient; no hi ha possibilitat de creixement infinit en un sistema finit. El capitalisme i la idea de progrés porten a la desfeta ambiental, perquè el medi ambient 'paga' la factura del creixement.

Antecedents:

Nicholas Georgescu-Roegen (1906-1994) : Economista. Llibre: *The Entropy Law and the Economic Process* (1971). Tesi: « la termodinàmica i la biologia són indispensables per il·luminar el procés econòmic (...) la termodinàmica perquè ens demostra que els recursos naturals s'exhaureixen irrevocablement i la biologia perquè ens revela la veritable naturalesa del procés econòmic ».

Hans Jonas (1903-1993) : Filòsof, deixeble de Heidegger. Llibre: *El principi de responsabilitat* (1979). Tesi: « Actua de manera que els efectes de la teva acció siguin compatibles amb la permanència d'una vida autènticament humana sobre la terra ». « La nostra època ret culte al vici ».

Referent actual :

Serge Latouche (1940) : Economista antiutilitarista. Tesi: Els problemes econòmics no tenen solució econòmica, cal planificar el decreixement posant en primer terme objectius morals i comunitaris, per evitar un decreixement salvatge provocat per una crisi ambiental o de primeres matèries. « El creixement no és el remei per al desenvolupament ; és el problema ». « El desenvolupament no és un model generalitzable ».

2.- Catastrofistes

Argumentació bàsica: la sobreexplotació del món, que només és possible mitjançant l'ús de tècniques molt potents de propaganda que anul·len el sentit crític, produeix misèria moral i, a la llarga, un col·lapse de civilització per la dependència que els humans tenen respecte a la tecnologia.

Antecedents :

Jacques Ellul (1912-1994) : Professor d'història del dret a Bordeus. Protestant i format en el protestantisme. Tesi: vivim sota el sistema tècnic. És la tècnica (i el principi d'eficàcia que la regula), el principi que ens configura i el que decideix sobre el desig. Som 'sonàmbuls de la tecnologia' (en depenem). La tècnica no és de dretes ni d'esquerres: és eficaç. La tècnica que pertanyia al nivell de l'instrumental, decideix ara sobre el regne dels fins. Característic de la tècnica és crear ídols, però com explica la Bíblia, per existir 'els ídols s'alimenten de sang' (així el capitalisme i la màquina) « Vivim actualment en un estadi de l'evolució històrica que es caracteritza per l'eliminació de tot el que no és tècnic ». El capitalisme és estructuralment deshumanitzador però per continuar existint necessita la propaganda, que crea fascinació i evita la racionalització; els modes de vida depenen de la propaganda. La seva proposta és una 'ètica del no-poder' (basada en no col·laborar amb la tècnica; i en què 'puc, però no vull' formar part del

sistema), absolutament alternativa a l'ètica de la impotència nihilista. Llibre: *El Bluff tecnològic. L'edat de la tècnica*.

Ivan Illich (1926-2002) : el capitalisme és 'contraproductiu': quan s'arriba al monopoli, la productivitat esdevé negativa : l'escola crea burros, la medicina es torna incompatible amb la salut, el transport fa perdre temps, la comunicació és incomprendible i la despesa energètica per produir és superior al guany que se'n treu. Defensa la 'convivialitat' (avui 'simplicitat voluntària'), creació de lligams col·lectius, reculturació. Llibre: *Energia i equitat*

Referents actuals :

Jean-Pierre Dupuy (1941) : Enginyer de mines i filòsof social (ara a Stanford). Obra : *Per un catastrofisme il·lustrat: quan l'impossible és cert* (2004). *Petita metafísica dels tsunamis* (2005). Tesi: « És precisament l'existència d'aquest escenari del pitjor el que pot i ha de guiar la reflexió (...) La catàstrofe té això de terrible, que no tan sols no es creu que s'hagi de produir, sinó que un cop s'ha produït ens sembla que forma part de l'ordre normal de les coses »

Paul Virilio (1932) : Arquitecte i publicitari. Tesi: la velocitat és el model del present, que es fonamenta en l'instantaneïtat i en la pèrdua de la memòria. Progrés i catàstrofe són anvers i revers de la mateixa moneda; la tecnologia és la base del nou totalitarisme. Llibre: *City of panic* (2007)

3.- Anarcoprimitivistes, o neoluddites

Argumentació bàsica: Influïts per les teories històriques de Marshall Sahlins, rebutgen la tecnologia moderna i el que anomenen la 'domesticació de la vida' i proposen un retorn enrere. Consideren l'edat de pedra i la recolecció com l'era feliç de la humanitat.

Referents actuals:

Theodore John Kaczynski (1942) : Matemàtic i professor de la Universitat de Berkeley, també conegut com a 'Unabomber'. Entre 1978 i 1995 va enviar 16 bombes a universitats i aerolínies matant tres persones i ferint-ne vint-i-tres. L'any 1995 va abandonar el terrorisme a canvi que Playboy, New York Times i Washington Post publicuessin el seu manifest: 'La Societat Industrial i el seu Futur', en què defensava que la societat industrial va al col·lapse per 'sobresocialització'. Poc després fou detingut i empresonat de per vida.

John Zerzan (1943) : La societat actual es fonamenta en la producció social de misèria psicològica i d'escassetat econòmica. Tot augment de tecnologia vol dir augment de control i pèrdua de llibertats. Llibres: *Futur primitiu* (1994) i *Twilight of the Machines* (2008).

4.- Ecòlegs existencialistes

Antecedent :

Jean-Paul Sartre (1905-180): argumenten a partir del problema de l'autenticitat i reflexionen sobre el problema dels límits de la llibertat.

Referent actual :

André Gorz (1923-1907): la defensa del medi és una eina contra el totalitarisme, la sobrietat és la virtut moral necessària avui. Cal diferenciar entre 'pobresa' (subjectiva) i 'misèria' (objectiva). Ser pobre és « no tenir la capacitat de consumir tanta energia com la que consumeix el veí ». Així tothom seria pobre. Llibre: *Ecològica* (2008).

5.- Historiadors antiutilitaristes de l'economia

Antecedent:

Marshall Sahlins (1930) : historiador i crític de la sociobiologia. Defensa que l'economia dels suposats primitius nega el dogma del marcat. L'edat de pedra, l'era dels recol·lectors i el nomadisme foren una època d'abundància, amb individus que treballaven només dues o tres hores, mentre que amb l'agricultura arribà la pobresa perquè es feu possible l'acumulació. La determinació del que hom considera 'necessitats' humanes no és natural, sinó que està regida per la cultura. Llibre : *Stone age economics* (1972).

Referents actuals :

Christian Laval : economista antiutilitarista i especialista en Bentham ; denuncia la ficció antropològica i moral de *l'homo oeconomicus*, calculador i maximitzador d'oportunitats. Llibre : *Homo oeconomicus* (2007).

Jean-Claude Michéa (1950): filòsof i estudiós de George Orwell. El capitalisme es basa en la racionalització egoista del comportament forjada d'ençà del s.XVII i l'esquerra ha perdut qualsevol possibilitat d'oposar-s'hi, per encarnar la religió del progrés. Llibre: *L'imperi del mínim mal: assaig sobre la civilització liberal* (2007).

**R. Alcoberro; materials complementaris per a una conferència al centre
Octubre; València, febrer / 09**